

Järjestelmä ja välineet lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja palvelujen seurantaan ja raportointiin (Marja-Leena Perälä, Nina Halme & Maria Kaisa Aula)

Tausta. Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa (STM 29/2016) tavoitteena on, että vuoteen 2019 mennessä päätöksenteon tueksi ”*kunnat, maakunnat ja valtion viranomaiset ovat saaneet välineet tietoon ja lapsen oikeuksiin perustuvaan päätöksentekoon ja toimintakulttuurin edistämiseen*”. Tavoiteltavana toimintana on, että lasten, nuorten ja perheiden terveyttä, hyvinvointia ja palveluja koskevat tiedonkeruut (sisältö, toteutus, raportointi) muodostavat toimivan yhtenäisen kokonaisuuden ja että tietoa on saatavilla päätöksenteon tueksi kunnissa, maakunnissa ja kansallisesti. Tietoa kerätään säännönmukaisesti huomioon ottaen erilaisissa elämäntilanteissa elävien lasten ja nuorten yhdenvertaisuus ja osallistuminen. Projektin suunnittelua linjaavat YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja hallitusohjelman kärkihanke. Tietopohjan vahvistaminen koskettaa monia hallituksen kärkihankkeita ja muita kansallisia kehittämishankkeita (mm. sote).

Tiedon käyttöä päätöksenteossa vaikeuttaa saatavilla olevan tiedon hajanaisuus. Puutteita on tiedonkeruiden sisällöissä, kohdentumisessa, säännöllisyydessä ja rahoituksessa. Tietoa ei saada alle kouluikäisistä lapsista ja heidän vanhemmiltaan, erityisryhmistä (toimintakykyrajoitteiset, maahanmuuttajataustaiset, erilaiset perhemuodot), väkivaltakokemuksista sekä lastensuojelussa kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista (palvelukokemukset, osallisuus, vaikuttaminen, asiakkuuksien syyt). Tietoa saadaan vähän myös palveluiden saavutettavuudesta, tarpeidenmukaisuudesta, osallisuudesta, palvelukokemuksista ja kustannuksista palvelukokonaisuudessa (mm. ehkäisevät/edistävät vs. korjaavat palvelut). Joihinkin ikäryhmiin kohdistuu useita tiedonkeruita.

Tavoitteet lasten, nuorten ja perheiden tietopohjan kehittämiseksi vuoteen 2019 mennessä.

- Tunnistaa lasten, nuorten ja perheiden terveyttä, hyvinvointia ja palveluja koskevat tietoaukot, kehittää säännöllisiä tiedonkeruita ja käynnistää tiedonkeruut.
- Kehittää välineet ja edistää lapsia, nuoria ja perheitä koskevan tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa kunnissa, maakunnissa ja kansallisesti.
- Linjata lasten, nuorten ja perheiden tiedonkeruita ja tiedon hyödyntämistä kansallisesti.
- Operationalisoida LAPE-muutosohjelman tavoitteita vastaavat LAPE-seurantaindikaattorit.
- Kuvata lasten, nuorten ja perheiden yhdenvertaisuutta terveydessä, hyvinvoinnissa ja palveluissa (lähtötilanteen arviointi).

Toimenpiteet lasten, nuorten ja perheiden tietopohja vahvistamiseksi (= useita osaprojekteja):

- Tietopohjaa vahvistetaan kehittämällä säännöllisiä tiedonkeruita (2016 - 2019).
  - Pienten lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut säännöllinen tiedonkeruu terveystarkastusten yhteydessä (ml. vanhemmat)
  - Kouluterveyskyselyn sisältöä kehitetään ja laajennetaan koskemaan
    - (a) neljännen ja viidennen luokan oppilaita ml. vanhemmat
    - (b) kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten hyvinvointia ja palvelukokemuksia sekä
    - (c) lasten ja nuorten väkivaltakokemuksia (toteutetaan Kouluterveyskyselyn yhteydessä).
  - Lasten ja nuorten vapaa-aikaa koskevan säännöllisen tiedonkeruun jatkaminen

- Kustannusten seurannan kehittäminen (ks. Välineet lapsilähtöiseen budjetointiin)
- Tiedon käyttöä edistetään kunnissa, maakunnissa ja valtakunnallisesti. Tätä varten
  - (a) kehitetään lasten, nuorten ja perheiden tiedonkeruiden sähköistä raportointia,
  - (b) kootaan lapsia, nuoria ja perheitä koskeva tieto yhteen palveluun,
  - (c) tuotetaan katsaus lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista kansallisen päätöksenteon tueksi määrävälein (joka 4. vuosi).
- Nimetään pysyvä tiedon tuottajista ja hyödyntäjistä muodostuva kansallinen *Lasten, nuorten ja perheiden tietopohjafoorumi*, joka linjaa tietopohjan kehittämistä ja edistää tiedon käyttöä päätöksenteossa ja tutkimuksessa (9/2016 -).
- Määritellään LAPE-seurantaindikaattorit ja arvioidaan niiden luotettavuus (2016 - 2017).
- Tuotetaan *Lasten, nuorten ja perheiden yhdenvertaisuus terveydessä, hyvinvoinnissa ja palveluissa* –raportti. Se perustuu saatavilla olevaan tietoon ja kuvaa tilannetta ennen muutosohjelmaa (2016 - 2017).

Tietopohjan vahvistamisen hyödyt. Tietoa lapsista, nuorista ja perheistä on saatavilla aikaisempaa kattavammin. Tiedon saatavuus ja vertailtavuus kunnissa, maakunnissa ja kansallisesti paranevat.

- Tiedonkeruiden sisällöt, toteutus, tunnuslukujen tuottaminen ja raportointi yhdenmukaistuvat.
  - Samaa dataa voidaan käyttää eri tasoilla ja aineistoja voidaan yhdistellä.
  - Tiedon luotettavuus paranee, kun tiedonkeruut ja tunnusluvut tuotetaan samoin perustein.
  - Saadaan välineitä tiedon hyödyntämisen parantamiseksi, kun tulokset sisältävät myös tulkintaa.
- Tietopohjan vahvistumisen myötä kunnissa ja maakunnissa on paremmat mahdollisuudet seurata myös lasten, nuorten ja perheiden palveluihin liittyvien kehittämistoimenpiteiden onnistumista.

Lisätiedot: Nina Halme/THL nina.halme@thl.fi
 Marja-Leena Perälä/THL marja-leena.perala@thl.fi

